

Ana Dili Konuşuru Olmayan Öğretmen Görüşüne Göre Kültürel Unsurların Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimine Etkisi

Dinara Alipbayeva

Uluslararası Burç Üniversitesi, Bosna Hersek

Mustafa Arslan

Uluslararası Karadeniz Üniversitesi, Gürcistan

Özet: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil öğrenimi ve kültürel etkileşimi içeren karmaşık bir süreçtir. Bu bağlamda ana dili Türkçe olmayan öğretmenlerin deneyimleri ve görüşleri, yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine etkisinin kültürel açıdan incelenmesi önemli bir konudur. Kültürel unsurlar, öğrencilerin dil becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde dil öğretimi, sadece dilbilgisi ve kelime dağarcığına odaklanan bir yaklaşımdan daha fazlasını gerektirmektedir. Sosyal ve kültürel unsurların dil öğrenim sürecine etkisi giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu çalışma, ana dili konuşuru olmayan öğretmenlere göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik sosyolojik unsurların etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Kazakistan, Kırgızistan, Irak, Tanzanya, Kenya ve Bosna Hersek'te çalışan 8 Kazak, 6 Kırgız, 2 Özbek, 3 Azeri, 1 Türkmen, 2 Tacik, 1 Kürt ve 3 Boşnak toplam 26 öğretmen katılmıştır. Ana dili Türkçe olmayan öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilen görüşmelerde, dil öğretimine yönelik sosyolojik unsurlara ilişkin algıları ve deneyimleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, ana dili Türkçe olmayan öğretmenlerin, dil öğretiminde kültürel unsurların önemine dair farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak ana dili konuşuru olmayan öğretmenlerin kültürel unsurların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine etkisi önemlidir ve olumlu yönde olduğu görülmektedir. Bu unsurlar, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini etkileyerek dil ve kültür arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlamaktadır.

Anahtar sözcükler: Kültür, Yabancı Dil, Türkçe öğretimi, Öğretmen Görüşü, Ana Dili Konuşuru

Giriş

Bugün küreselleşen dünyada yabancı dil öğrenimi giderek önem kazanmaktadır. Yeryüzünde binlerce yaşayan dil vardır. Bunlardan Mandarin Çincesi, İngilizce, İspanyolca, Rusça, Hintçe, Arapça ve Türkçe gibi diller milyonlarca kişi tarafından konuşulurken pek çok dil de yalnızca birkaç yüz insan tarafından bilinmektedir (Akar, 2005). “Dil bilimciler göre her yıl 10 dil ölmektedir. Bazıları ise her 15 günde bir dilin öldüğünü açıklamaktadır. Dil çeşitliliği olan bölgelerde dil ölüm oranı daha yüksektir. Ölen dillerle birlikte kültürel zenginlikler de yok olmaktadır” (Güneş, 2013, s.2-3).

Uzun'a göre (2012, s.132) “Kökene, coğrafyası ve nüfusu bakımından Türkçe, dünyanın diğer dillerine göre nicel ortalamaların biraz üstünde yer alan bir dildir”. 1980'lerde UNESCO tarafından hazırlanan bir raporda Türkçenin konuşucu bakımından dünyanın beşinci büyük dili olduğu açıklanmıştır (Kulturportali, 2023). Çeşitli amaçlar doğrultusunda Türkçe öğrenmek isteyenlerin oranının her geçen gün artması, gerek yurt içi gerekse yurtdışında yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurum ve kuruluşların sayısının artmasına neden olmuştur (Balci ve Melanlıoğlu, 2016). Bunla birlikte Türk toplumunun sosyolojik özelliklerinin de yabancı dil olarak Türkçe öğretimine etkilerinin olduğu göz ardı edilemez.

Bir dil öğretilirken o dilde sadece konuşma ve yazma öğretilmemektedir. O dille beraber o milletin tarihi, kültürü, gelenek ve göreneklere de öğretilmektedir. Bu durumda öğretilen tek şey dil değil, aynı zamanda bir milletin kültürel varlığıdır. Yabancı dil öğretimi, çok kültürlü toplumlarda barış ve düzeni sağlamaya da yardımcı olur. Işık (1996:7), bunu şu cümlelerle ifade eder: “Yabancı dil öğretimi bir taraftan çok kültürlülüğe açılmayı, diğer taraftan çok kültürlü topluluklarda barış ve huzur içinde birlikte yaşanılmasını amaçlar. Günümüzde bu yabancı dil anlayışının, daha açık bir deyişle kültürlerarası bildirişim odaklı yaklaşımın üst amacı ise kültürlerarası bildirişim yeteneğini kazandırmaktır”. Bu bağlamda dünyanın bir çok bölgesinden dilleri, renkleri, kültürleri farklı olan insanlar Türkçe öğrenmek için değişik kurumlar aracılığı ile Türkiye’ye gelmektedir veya kendi ülkelerinde Türkiye devlet kurumlarının veya özel kurumların açmış olduğu okullar veya kurslarda Türkçe ve Türk kültürünü öğrenmektedirler. (Alyılmaz, 2018).

Kimi araştırmacılar yabancı dil öğretiminde sadece hedef dilin kurallarının öğretilmesinin yeterli olmadığını, öğretilen dilin sosyal, kültürel, coğrafi, ekonomik yapısının da öğretilmesi gerekliliği üzerinden durmuşlardır. Bireylerin öğrendikleri hedef dile ait kültürün de bilincinde olmaları gerekliliğine dikkat çekmişlerdir (Köşker, 2015). Bir yabancı dili doğru şekilde konuşmak ve anlamak için iletişime katılanların beden dili, jestler, mimikler gibi sözel olmayan unsurların ve içinde yaşanılan toplumun kültürü ile yaşam biçimlerinin de öğrenilmesi gerekmektedir. Yabancı dilde etkin ve sağlıklı bir iletişim, kişilerin sözleri dışında hareketlerinin de anlaşılmasını kapsamaktadır (Köşker, 2015). Bu nedenle yabancı dil öğretiminin tam olarak gerçekleşmesi için hedef kültürün temel bileşenlerinin de öğretilmesi gerekmektedir.

Doğan’a (1995, s. 8; Akt. Özben, 2012) göre: “Sosyoloji insan birlikteliğinin gerçekliğini araştıran bir bilim olarak toplumun her yerinde var olan sosyal etkileşim örüntülerinin düzenliliklerini inceler. Sosyoloji insan ilişkileri, etkileşimleri üzerine yoğunlaşarak bu gerçek üzerine odaklanır. Bu bakımdan, sosyoloji toplumun insan etkileşiminin bilimsel açıdan incelenmesidir”. Sosyolojik açıdan bakıldığında da kimi yabancı bireyler Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme gereği duyarlar. Bazen bu bir akrabalık bağından, ortak kökene sahip diller olmasından, Türk toplumunun yapısını tanımak ve akademik araştırma yapmak, turizm, göç, askeri ve dini nedenlerden dolayı olabilmektedir. (Alyılmaz, 2018).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın deseni nitel araştırma modellerinden durum çalışmasıdır. “Durum çalışması; tek bir durum ya da olayın derinlemesine boyamsal olarak incelendiği, verilerin sistematik bir şekilde toplandığı ve gerçek ortamda neler olduğuna bakıldığı bir yöntemdir” (Subaşı ve Okumuş, 2017, s. 420).

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini yabancı dil olarak, yabancı ülkelerde dil öğrenme kursu, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversitede okumuş olan yabancı öğrencilere Türkçe öğreten ana dili Türkçe konuşuru olmayan öğretmenleri oluşturmaktadır. “Evren (population, universe), soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur. Bir başka deyişle, araştırmada toplanacak verilerin analizi ile elde edilecek sonuçların geçerli olacağı, yorumlanacağı grup olarak tanımlanabilir” (Büyükoztürk vd., 2014, s. 80).

“Örneklem, özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan evrenden seçilen onun sınırlı bir parçasıdır” (Büyükoztürk, vd. 2014, s. 81). Kazakistan, Kırgızistan, Irak, Tanzanya, Kenya ve Bosna-Hersek'te çalışan 8 Kazak, 6 Kırgız, 2 Özbek, 3 Azeri, 1 Türkmen, 2 Tacik, 1 Kürt ve 3 Boşnak Türkçe öğretmeni ise araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya 13 bayan, 13 baydan oluşan toplamda 26 öğretmen katılmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Analizi

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Belirlenen araştırma sorularına yanıt bulmada kullanılacak en uygun veri toplama tekniğinin görüşme tekniği olduğuna karar verilmiştir. Çünkü görüşme tekniği bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikâyetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkilidir (Yıldırım ve Şimşek 2011).

Çalışmada öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmelerine daha çok hangi sosyolojik unsurların etkilediğini tespit etmek için, Türkçe öğretmenlerinin 5'i ile ön görüşme yapılmıştır. Alınan dönütler doğrultusunda düzenlenen formlar ile deneme görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere, sosyolojik açıdan öğrencilerin neden Türkçe öğrenmek istediklerine yönelik görüşleri sorulmuştur? Her bir öğretmene, konuyla ilgili edindikleri deneyimler ve gözlemleri kendi cümleleriyle ifade etmeleri istenmiştir. Çalışma için sosyolojik unsurları içeren on soru oluşturulmuştur. Öğretmenlerin her biriyle tek tek yüz yüze, telefonla görüşme, görüntülü/çevrimiçi görüşmeler üzerinden veriler toplanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen görüşleri kodlanarak kayıt altına alınmıştır. Örneğin; görevi “Ö” (öğretmen), cinsiyeti “E” (erkek), “K” (kadın) harfleri ile belirtilmiş ve katılımcı sırasını ifade eden bir kod numarası eklenmiştir (Ö1K = Birinci bayan öğretmen). Toplamda 312 dakikayı bulan yüz yüze, telefon ve zoom görüşmeleri, görüntülü ve ses kayıt cihazı ile kayıt altına alındıktan sonra görüşmelerin yazılı dökümleri çıkarılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler içerik ve betimsel analizlerle değerlendirildikten sonra yorumlanmıştır. İçerik analizleri de sosyal bilimler alanı içerisinde özellikle eğitim bilimleri çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır (Ültay ve Ültay, 2014). İçerik analizi çalışmalarının genel amacı, ele alınan konu kapsamında, daha sonra yapılacak akademik çalışmalara yol göstermesi ve konu ile ilgili genel eğilimin tespitinin sağlanmasıdır.

Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin Türkçe Öğrenmeye Türk Yemek Kültürünün Etkisi

Bir toplumun en önemli kültürel özelliklerinden biri yiyecek ve içecekleridir. Türk yeme ve içme kültürü dünya üzerinde büyük bir zenginliğe sahiptir. Tarihi süreçte yaşamış oldukları coğrafya ve yaşam biçimi bu zenginliğin oluşmasında önemli bir etkidir. Sadece Türkiye değil tüm Türki halklar çok zengin bir mutfığa sahiptir. Yeme ve içme kültürünün zengin olması misafirperverliğe de yansımaktadır. Bundan dolayı Türk halklarının misafir ağırlama gelenekleri diğer toplumlara göre misafir üzerinde daha derin izler bırakır ve bu durum bir arkadaşlığa, dostluğa da yol açar. Türkiye'ye ait olarak çay, baklava, lahmacun, ayran, döner vb. içecek ve yemekler daha önce tatmış olan turistlerin veya misafirlerin unutamayacakları lezzetlerdir. Öyleki artık Türkiye döneri dünyada yaygın olarak farklı ülkelere de yayılmış durumdadır. Araştırmada Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlere *Öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde Türk yemek kültürünün etkisi* önerisine verdikleri yanıtlar görülmektedir.

Tablo 1

Öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde Türk yemek kültürünün etkisi

Türk yemeklerinin Türkçe öğrenmeye etkisi	f	Katılımcı
Yaşadığım şehirde Türk yemekleri yapan kafe ve lokantalar var.	18	Ö1E, Ö3K, Ö4E, Ö5K, Ö6K, Ö7K, Ö8E, Ö9K, Ö11K, Ö12E, Ö13K, Ö14K, Ö15K, Ö16K, Ö19E, Ö23E, Ö25E, Ö26E
Türkçe öğrenmelerinde Türk yemek kültürünün etkisi var.	13	Ö1E, Ö2K, Ö3K, Ö4E, Ö5K, Ö8E, Ö9K, Ö10E, Ö11K, Ö12E, Ö15K, Ö19E, Ö21E
Öğrencilerimin çoğu Türk yemeklerini seviyorlar.	12	Ö1E, Ö2K, Ö4E, Ö5K, Ö6K, Ö7K, Ö9K, Ö13K, Ö20K, Ö22E, Ö25E, Ö26E
Türk yemeklerini bazen kendimiz öğrencilerle yaparız.	10	Ö1E, Ö2K, Ö7K, Ö10E, Ö14K, Ö15K, Ö16K, Ö17E, Ö20K, Ö21E
Sadece Türk yemeklerinden ötürü Türkçe öğreniyorlar.	5	Ö13K, Ö17E, Ö18K, Ö23E, Ö24E
Şimdi yaşadığımız şehirde Türk yemeği yapan restoran yok.	5	Ö10E, Ö17E, Ö18K, Ö20K, Ö24E
Türk mutfağını öğrenmeye meraklılar ve evlerinde deneme yapanlar var.	4	Ö2K, Ö8E, Ö20K, Ö26E
Öğrencilerimizin Türk yemekleri vasıtasıyla Türkçe öğrenmesi yeterli.	2	Ö1E, Ö12E
Yaşadığımız şehirde Türk yemekleri çok popüler değil.	1	Ö14K

Elde edilen bulgulara göre *Yaşadığım şehirde Türk yemekleri yapan kafe ve lokantalar var* ifadesini onaylayanların sayısı 18 olarak saptanmıştır. Bugün dünyanın birçok şehrinde Türkiye yemekleri yapan lokantalar bulunmaktadır. Özellikle *İstanbul* adını kullanan restoranların sayısı bir hayli fazladır. Bu lokantalarda genellikle döner, lahmacun gibi yemeklerin yanında baklava, fırında sütlaç, künefe gibi tatlılar ve ayran, çay gibi içeceklere de yer verilmektedir. Türk yemek kültürünün damaklarda bıraktığı lezzet dile de yansımaktadır ve yemek kültürünü kapsayan kelime ve sözcükler öğrenenler tarafından hızlı ve kalıcı olarak öğrenilmektedir. Bu duruma doğru orantılı olarak araştırmaya katılanların *Türkçe öğrenmelerinde Türk yemek kültürünün etkisi var* diyenlerin sayısı 13, *Öğrencilerimin çoğu Türk yemeklerini seviyor*, diyenlerin sayısı ise 12'dir. Türk yemek ve içecek kültürünün ağızlarda bıraktığı tada bakılırsa *Türk yemeklerini bazen kendimiz öğrencilerle yaparız* ifadesini onaylayanların sayısının 10 olduğu gözlemlenmiştir. Buna karşın *Türk mutfağını öğrenmeye meraklılar ve evlerinde deneme yapanlar var* diyenlerin sayısı 4'tür ve kısmen de olsa evlerinde öğrencilerin Türk yemekleriyle ilgilendiklerini söylemek mümkündür. *Sadece Türk yemeklerinden ötürü Türkçe öğreniyorlar* yargısına katılanların 5 olduğu görülmektedir. Dolayısı ile sadece Türk yemek kültüründen dolayı öğrencilerin Türkçe öğrenmedikleri anlaşılmaktadır. *Öğrencilerimizin Türk yemekleri vasıtasıyla Türkçe öğrenmesi yeterli* önerisine katılanların 2 kişi olması bu durumu desteklemektedir.

Tablo 2

Öğrencilerin severek yedikleri Türk yemekleri

Yemekler	f	Katılımcı
Döner	9	Ö1E, Ö5K, Ö6K, Ö10E, Ö11K, Ö12E, Ö13K, Ö23E, Ö26E
Baklava	8	Ö4E, Ö5K, Ö6K, Ö11K, Ö22E, Ö24E, Ö25E, Ö26E
Pide	7	Ö2K, Ö7K, Ö10E, Ö13K, Ö15K, Ö18K, Ö25E
Kebap	7	Ö3K, Ö5K, Ö9K, Ö10E, Ö15K, Ö19E, Ö25E
Lahmacun	6	Ö7K, Ö10E, Ö13K, Ö15K, Ö18K, Ö25E
Mercimek çorbası	4	Ö2K, Ö11K, Ö19E, Ö26E
İskender	4	Ö4E, Ö11K, Ö12E, Ö13K
Çiğ köfte	3	Ö7K, Ö15K, Ö22E
Türk çayı	3	Ö10E, Ö14K, Ö25E
Döner dürüm	3	Ö16K, Ö17E, Ö18K
Tost	3	Ö12E, Ö16K, Ö23E
Sütlaç	2	Ö4E, Ö14K
Menemen	2	Ö7K, Ö10E
Türk kahvesi	2	Ö7K, Ö25E
Köfte	2	Ö11K, Ö23E
Poğaç	2	Ö14K, Ö26E
Türk mantısı	2	Ö2K, Ö25E
Tavuk yemekleri	1	Ö2K
Pilav	1	Ö2K

Tablo 2 devam

Adana kebab	1	Ö4E
Ayran	1	Ö11K
Yaş kek	1	Ö11K
Şekerpare	1	Ö11K
Yaş pasta	1	Ö14K
Sigara böreği	1	Ö14K
Türk kahvaltısı	1	Ö14K
Simit	1	Ö17E
Tatlı	1	Ö20K
Kurabiye	1	Ö20K
Börek	1	Ö20K

Yukarıdaki tabloda katılımcılara *Öğrencilerin severek yedikleri Türk yemekleri nelerdir?* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları doğrultusunda öğrencilerin en çok sırasıyla Döner, Baklava, Pide, Kebab, Lahmacun, Mercimek Çorbası, İskender, Çiğ köfte, Türk Çayı, Döner Dürüm ve Tost'u severek yedikleri anlaşılmaktadır. Türk yemek kültürünün çeşitli ve lezzetli olması hizmet sektörü olarak dünya üzerinde binlerce Türk lokantasının açılmasına vesile olmuştur. Döner, özellikle Avrupa'da ciddi bir sektör haline gelmiştir. Bu bağlamda Türk yemek kültürünün tüm dünyada önemli bir yeri olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'deki Dini Yaşantının Türkçe Öğrenmeye Etkisi

Tablo 3

Türkiye'deki dini yaşantının Türkçe öğrenmeye etkisi

Dini yaşantının Türkçe öğrenmeye etkisi	Katılımcı	f
Türkiye'deki dini yaşantının Türkçe öğrenmelerine etkisi yoktur.	Ö1E, Ö2K, Ö5K, Ö6K, Ö8E, Ö9K, Ö10E, Ö11K, Ö12E, Ö14K, Ö15K, Ö16K, Ö17E, Ö19E, Ö20K, Ö22E, Ö23E, Ö24E	18
Türkiye'deki dini yaşantının Türkçe öğrenmelerine etkisi vardır.	Ö7K, Ö13K, Ö18K, Ö21E, Ö25E, Ö26E	6
Bu durum hakkında bilgim yoktur	Ö3K, Ö4E	2
Toplam		26

Tablo 3'te araştırmaya katılanların görüşlerine göre *Türkiye'deki dini yaşantının Türkçe öğrenmelerine etkisi yoktur* düşüncesine katılanların sayısı 18'dir. Buna bağlı olarak sorulan *Türkiye'deki dini yaşantının Türkçe öğrenmelerine etkisi vardır* önerisine katılımcılardan alınan yanıtta göre dini yaşantının Türkçe öğrenmeye etkisi olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak Müslüman coğrafyasından araştırmaya katılan kimi öğretmenler Türkiye'deki dini yaşantıdan

dolayı ve İslamı dinini daha iyi öğrenmek için bireylerin Türkçe öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan Ö26E:

- Öğrencilerim arasında İslam dinine mensup olanlar, Türkiye'deki dini eğitim kurumlarına katılmak, dini metinleri okumak ve anlamak, dini faaliyetlere katılmak gibi amaçlarla Türkçe öğrenmektedir. Türkçe öğrenerek İslam dinini daha iyi anlamak, dini metinleri orijinal dilinde okumak ve İslam kültürüne daha derinlemesine bir bakış açısı kazanmak istemektedirler şeklinde bir beyanda bulunmuştur. Diğer bir katılımcı Ö7K ise:

- Dini konuları araştırmak için internette Türkiye'nin de dini sitelerine bakıyorlar. Bayanlar arasında bir kapalı giyim konusunda kendisi kapalı ama yarım kapalı olabilir, Türklerden gerçekten tam kapalı bir bayanı görünce onu örnek alıyor ve onun gibi giyinmek istiyorlar açıklamasında bulunmuştur. Türkiye'deki siyasal İslamcıların, İslam dini üzerinden siyasi propaganda yapmalarının bu duruma etkisi büyüktür. Bu durumun bir yansıması olarak Müslüman ve Türk coğrafyasında özellikle tarih ve din içerikli Türk dizilerinin çok izleniyor olmasını göstermek mümkündür.

Türk Giyim Kültürünün Türkçe Öğrenmeye Etkisi

Tablo 4

Öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde Türk giyim kültürünün etkisi

Türk giyim kültürünün Türkçe öğrenmeye etkisi	Katılımcı	f
Öğrencilerin Türkçe öğrenmesine Türk giyim kültürünün etkisi yoktur.	Ö2K, Ö3K, Ö5K, Ö6K, Ö8E, Ö9K, Ö10E, Ö11K, Ö12E, Ö13K, Ö16K, Ö17E, Ö19E, Ö20K, Ö23E, Ö24E, Ö26E	17
Öğrencilerin Türkçe öğrenme ilgisine Türk giyim kültürünün etkisi olabilir.	Ö1E, Ö4E, Ö7K, Ö14K, Ö15K, Ö18K, Ö21E, Ö22E, Ö25E	9
Toplam		26

Tablo 4'te ana dili konuşuru olmayan öğretmen görüşüne göre öğrencilerin Türkçe öğrenme ilgilerinde Türk giyim kültürünün etkisi dağılımı görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin Türkçe öğrenmesine Türk giyim kültürünün etkisinin kısmen olduğu söylenebilir (17 Katılımcı olumsuz, 9 katılımcı olumlu). Bugünün gençlerinin çoğunlukla geleneksel kıyafetleri değil de modern giyimleri tercih ettiklerini söylemek mümkündür. Ancak geleneksel Türk kıyafetlerine kültürel anlamda ilgi duydukları görülmektedir. Türk folklorü, halk dansları ve oyunlarının sergilendiği ortamlarda Türk giyim unsurlarına olan ilgilerinin yüksek olduğuna da araştırmaya katılanlar vurgu yapmışlardır. Kültürel anlamda yöresel olarak Türk giyim kültürü çok zengindir; Şalvar, Tülbent, Fistan, Kundura, Kuşak, Cepken, Entari, Fes, Gömlek vb. giyim unsurları Türk giyim kültürünün önemli örneklerindedir.

Türkiye Türkçesinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenmeye Etkisi

Kültürü oluşturan en önemli unsurlardan biri de ortak dildir. Bugün Türk Cumhuriyetlerinde özellikle Türkiye Türkçesini öğrenmeye yönelik ilgi büyüktür. Bunun en önemli nedenlerinden biri söz konusu dillerin yapı ve köken olarak benzer yani ortak bir kültürün ürünleri olmalarıdır. 70 yıla yakın SSCB etkisinde kalan Türk Cumhuriyetlerinde halkın dili değiştirilerek Rusça yapılmak istenmiştir. Bu süreçte Türk Halklarının dil gelişimleri sekteye uğramıştır. Bugün hala ses bilgisi, şekil ve cümle yapısı yönüyle Rusçanın Türk Cumhuriyetlerinin dilleri üzerindeki etkisi büyüktür. Dolayısı ile Türk Cumhuriyetlerinin dilleri, dilin tabii bir özelliği olan kendi içindeki gelişimi, canlılığı sağlayamamıştır. Türkiye Türkçesi ise bugün ses, şekil ve cümle yapısı olarak büyük bir gelişme sağlamıştır. Türk dizilerini izleyen veya sıkça Türkiye ile ilişkisi olan Türk Cumhuriyeti vatandaşları İstanbul ağzını kullanmaya çalışmaktadırlar çünkü Türkiye Türkçesinin bugün oturmuş bir ses yapısı mevcuttur.

Bugünkü Türkiye Türkçesinin temelini Osmanlı Türkçesi oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nin önceden hüküm sürdüğü coğrafyalarda da kültürel ve akademik anlamda Türkiye Türkçesini öğrenmeye yönelik bir çaba vardır çünkü bugün Türk dizilerinin ilgiyle izlendiği yerler özellikle eski Osmanlı coğrafyasıdır. Bu bağlamda dil kültür ilişkisi bağlamında ortak dil ve kültürün Türkiye Türkçesinin öğrenimine etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç ve Öneriler

Türkçe, dünya genelinde yabancı dil olarak öğrenilen önemli dillerden biri olup, Türkiye'de yabancı dil olarak öğretimi de oldukça yaygındır. Bu noktada ana dili Türkçe olmayan öğretmenlerin etkisi ve bu öğretmenlerin karşılaştığı sosyolojik etmenler önemli bir araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Ana dili Türkçe olmayan öğretmenlerin, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel unsurların etkisinin farkında oldukları anlaşılmaktadır. Söz konusu unsurların öğrenci motivasyonu ve dil becerilerinin gelişiminde de önemli bir rol oynadığının bilincinde oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin kültürel arka planlarının öğrenme süreçlerini etkilediğini ve dil öğrenimini kolaylaştıracak veya zorlaştıracak unsurlar barındırdığını belirtmişlerdir. Dilin kültürel bağlamına bağlı olarak öğrenme materyallerinin ve öğretim yöntemlerinin seçiminde kültürel unsurların dikkate alınması gerektiğini vurgulamışlardır.

Bireylerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmelerine kültürel unsurların aldığı önem büyük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin Türkçe öğrenmeye Türk yemek kültürünün etkisinin olduğu saptanmıştır. Türkiyedeki dini yaşantının Türkçe öğrenmeye etkisinin dolaylı bir etki yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin Türkçe öğrenme ilgilerinde Türk giyim kültürünün yine dolaylı bir etkisinden söz etmek mümkündür. Türkçe öğrenmeye ortak dil ve geniş anlamıyla kültürün etkisinin olduğu ayrıca belirlenmiştir.

Kültürel unsurların öğretmenler tarafından anlaşılması ve öğretim süreçlerine entegre edilmesi, öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine ve kültürel uyumlarına olumlu katkı sağlayabilir. Eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanması aşamasında da kültürel unsurlar dikkate alınmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde şüphesiz etkisi olan öğretmenin her şeyi değiştirebilecek role ve güce sahiptir. Öğreticiler, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencinin kendi ana dili ile Türkçeyi karşılaştırarak dil ve kültür ilişkisinde farklı yöntemler geliştirerek dili öğretmeli ve bu bağlamda Türkiye ve diğer kültürler hakkında bilgisi olmalıdır.

Çalışma yabancıların Türkçe öğrenme ihtiyaçlarını ortaya koymasından önemli olmakla birlikte dar bir kapsamı içermektedir. Benzer çalışmalar ile daha geniş bir örnekleme ve kapsamlı sonuçlara ulaşılabilir.

Ana dili Türkçe olmayan öğretmenlere, Türkçe öğretiminde etkin ve etkili bir şekilde rol alabilmeleri için mesleki gelişim fırsatları sunulmalıdır. Eğitimciler, dil öğretimi teknikleri, etkili sınıf yönetimi ve kültürel farkındalık konularında eğitim almalı ve bu alanda sürekli güncellemeler yapılmalıdır.

Dil ve kültür öğrenimi birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Ana dili konuşuru Türkçe olmayan öğretmenler, Türkçe derslerini dilin sosyal ve kültürel bağlamı ile iç içe geçmiş bir şekilde öğretmeye teşvik edilmelidir. Kültürel etkinlikler, gelenekler ve dil kullanımının anlatılmasına yönelik uygulamalar, öğrencilerin dil öğrenimine daha fazla katkı sağlayacaktır.

Türkiye Türkçesi olmak üzere Türk kültürünü daha dar alanlarda ve özel amaçlı Türkçe öğretimi üzerine müfredat çalışmaları ve ders planları yapılmalı, ders kitapları ve materyaller hazırlanmalıdır.

Kaynakça

- Akar, A. (2005). Türk dili tarihi. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Alyılmaz, S. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Hedef Kitlenin/“Öğrenen”in Önemi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 7(4), 2452-2463.
- Balcı, M. ve Melanlıoğlu, D. (2016). Ana dili konuşuru olmayan öğrencilerin görüşlerine göre ana dili konuşuru olmayan öğrencilerin görüşlerine göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 5(2).
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi
- Doğan, İsmail, (1995). Sosyoloji, Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller. Ankara: Pegem Akademi.
- Işık, Ş. (1996). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Aktarımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Koşker, G. (2015). Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı: Fransız Dili Örneği. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(2), 409-421.

Kulturportali, (2023). Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri. <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/turkcenin-dunya-dilleri-arasindaki-yeri> (Erişim tarihi:18.04.2023).

Özben, M. (2019). Sosyolojiye Giriş. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 419-426.

Ültay, E. ve Ültay, N. (2014). Context-based physics studies: A thematic review of the literature. Hacettepe University Journal of Education, 29(3), 197-219.

Uzun, N. E. (2012). Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri üzerine. Türkoloji dergisi, 19(2), 115-134.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Dinara Alipbayeva

Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı

Fakülte: Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Üniversite, Ülke: International Burch University, Bosna Hersek

Email: dinara.alipbayeva@stu.ibu.edu.ba

Lütfen alıntılایınız: Alipbayeva, D. ve Arslan, M. (2023). Ana Dili Konuşuru Olmayan Öğretmen Görüşüne Göre Kültürel Unsurların Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimine Etkisi. *Journal of Research in Turkic Languages*, 5(2), 51-60. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.522>

Alındı: Nisan 21, 2023 ▪ *Kabul:* Ağustos 26, 2023